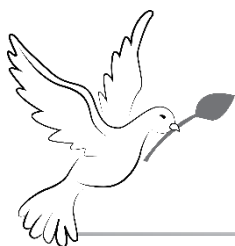


การรับและส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0*

Receiving and Forwarding Radio Program Content among Youth in 4.0 Era



กาญจนา เชี่ยววิทยการ

Kanchana Chiewwitkan

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Thailand.

Corresponding Author's Email: chiewwitkan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับและส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนในยุค 4.0 ดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์นิยม(phenomenology) กลุ่มตัวอย่างเป็นสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลที่มีประสบการณ์จัดรายการวิทยุหรือทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเยาวชนในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลจังหวัดละ 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 72 คน จากประชากรที่เป็นสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบล 27 แห่ง ใช้การสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. เยาวชนในฐานะผู้รับสาร สนใจเนื้อหาที่เป็นข่าวสารและความเป็นจริง ได้แก่ ข่าวท้องถิ่นและข่าวส่วนกลาง เนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษา และเนื้อหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวกมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนทำให้รู้เท่าทันกระแสสังคม อีกทั้ง เนื้อหาเรื่องเพศยังมีส่วนช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ เยาวชนยังสนใจเนื้อหาที่เป็นความบันเทิง ได้แก่ เรื่องราวของขวัญอันน่าตื่นตาสุนัขจิ้งจอกจากจินตนาการ และ การรับฟังเพลงทันสมัยที่สร้างความเพลิดเพลินใจได้ 2. เยาวชนในฐานะผู้ส่งสาร มีการส่งต่อเนื้อหารายการเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเนื่องจากเป็นประเด็นปัญหาสังคมที่ได้ขับเคลื่อนร่วมกับเครือข่ายเยาวชน DJ TEEN ทั่วประเทศอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ เยาวชนยังได้ส่งต่อเนื้อหาข่าวประชาสัมพันธ์ชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือกัน ทั้งนี้ การเลือกเผยแพร่เนื้อหาดังกล่าวเป็นไปตามผังรายการ แหล่งข้อมูล บทรายการ และเพลงที่สอดคล้องกับความสนใจของคนในชุมชน การสื่อสารในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสารก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้พฤติกรรมการใช้สื่อวิทยุของเยาวชนเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชน

คำสำคัญ: การรับ; การส่งต่อ; เนื้อหารายการวิทยุ; เยาวชนยุค 4.0

Abstract

This research article aims at studying the receiving and forwarding radio program contents among youth in 4.0 era. This qualitative research applies the phenomenology framework. A sample group consists of members of the youth council and subdistrict youth who have experienced in hosting radio programs or organizing creative activities to develop local youth in the area of 9 provinces of the lower northern region. A sample group was acquired from the purposive sampling of 8 key informants from each province, in a total of 72 persons and 27 subdistricts. The data collection employed the focus group discussion together with the content analysis.

The findings found the following results: 1. Youth, as a content receiver, are interested in contents that are news and based on facts such as local news, national news, contents on sex education, and contents promoting the life skills in various aspects such as social skills, environment, education and cultures. The said contents are related to youth's lifestyle as it raises awareness of social trends. Moreover, receiving contents on sex can encourage awareness on problems and prevention of teenage pregnancy among youth. The youth are also interested in receiving entertainment contents such as fictional horror stories based on imagination and listening to trendy songs for pleasure; 2. Youth, as a content sender; the study found that program contents on teenage pregnancy are forwarded since it is one of the social issues which have been campaigned and collaborated with the national youth network named DJ TEEN. In addition, the youth have forwarded the contents that help to communicate within the communities enhancing understanding and cooperation. However, the decision on publicity of contents relies on program schedule, information resources, program script as well as trending songs among audience in the communities. The communication as both a content receiver and a sender has given rise to a body of knowledge on the youth's behavior on using radio media to encourage people in the community to take part in developing and solving community problems.

Keywords: receiving; forwarding; radio program content; youth in 4.0 era



บทนำ

การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยอาศัยพลังร่วมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ที่หมุนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมภายใต้แนวคิดประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 นั้น กลไกสำคัญในการพัฒนาประการหนึ่งคือทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่จะมาเป็นกำลังหลักของประเทศในอนาคต นั่นคือ "เด็กและเยาวชน" ด้วยการเปิดพื้นที่ให้มีโอกาสแสดงศักยภาพตามความสนใจหรือแสดงออกทางความคิดเห็นตามสิทธิที่พึงมี ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ว่าต้องจัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดี โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุดและส่งเสริมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทสิทธิและหน้าที่การเป็นพลเมืองดี (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) สำหรับการให้คำจำกัดความ“เยาวชน”นั้นส่วนใหญ่จะพิจารณาจากความแตกต่างช่วงอายุเป็นเกณฑ์ องค์การสหประชาชาติได้นิยามไว้ว่าเยาวชนเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาของวัยเด็กสู่ความเป็นวัยผู้ใหญ่ คำจำกัดความของเยาวชนดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะประชากรศาสตร์และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ๆ ซึ่งการใช้ช่วงอายุเป็นเกณฑ์นับเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการกำหนดกลุ่มนี้ (United Nations, 2013) ในส่วนของประเทศไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้ให้คำจำกัดความเยาวชนว่ามีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ถึง 25 ปีบริบูรณ์ (Office of the Council of State, 2007) และเมื่อพินิจในมิติด้านการสื่อสารปรากฏว่าบุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ นั้น มีสถานภาพเป็นเยาวชนแล้วตามประกาศหลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ(กสทช.) (Royal Thai Government Gazette, 2013) ดังนั้น“เยาวชน”ในบทความวิจัยนี้จึงหมายถึงบุคคลผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-18 ปี

จากผลการศึกษารายงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุสำหรับเยาวชนยุค 4.0 เขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้ใช้สื่อวิทยุ หรือ หอกระจายข่าวประจำตำบลเป็นเครื่องมือการสื่อสารเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารภายในชุมชนและปัญหาต่าง ๆ ของวัยรุ่นมาอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบรายการพูดคุย สัมภาษณ์ และรายการเพลง นอกจากนี้ เยาวชนในแต่ละจังหวัดยังร่วมกันจัดตั้งเครือข่าย DJ TEEN เพื่อทำหน้าที่เสมือนนักสื่อสารชุมชน(local communicators) พูดคุยประเด็นปัญหาต่าง ๆ ผ่านรายการวิทยุในชุมชน โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และกำหนดให้สภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลจัดรายการวิทยุให้กับเยาวชนและคนในพื้นที่ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน



แห่งชาติ(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2560 ที่ระบุไว้ว่าสภาเด็กและเยาวชนเป็นกลไกของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม ตลอดจนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (Chiawvitkan, 2020) แสดงให้เห็นว่าสื่อวิทยุยังคงมีบทบาทขับเคลื่อนชุมชนในพื้นที่ระดับตำบลได้อีกทางหนึ่ง

การดำเนินการดังกล่าวยังชี้สะท้อนบทบาทการสื่อสารของเยาวชนที่มีได้เป็นผู้รับสารเพียงอย่างเดียว หากทว่า ยังมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารหรือผู้กระทำ (active receiver) ซึ่งเป็นพลวัตการสื่อสารสองทางที่ส่งเสริมบทบาทของเยาวชนโดยสามารถเป็นผู้สร้างเนื้อหาการสื่อสารด้วยตนเอง (Chiawvitkan, and Khumsuphan, 2015) ยิ่งไปกว่านั้น การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้โลกโลกยุค 4.0 คือ fourth industrial revolution ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป มีเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากมายและเข้ามามีบทบาทครอบงำในเรื่องพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เรียกว่า digital humanities ส่งผลโดยตรงกับการทำงานของผู้ส่งสารได้เปลี่ยนไปโดยเฉพาะเรื่องเนื้อหาที่จะนำเสนอ (Maesincee, 2016) นอกจากนี้ ยังส่งผลให้มีช่องทางการสื่อสารและการฟังกันมากขึ้นโดยมีการใช้สื่อสังคมเข้ามาเสริมสื่อหลักเมื่อเปิดรับฟังสื่อวิทยุก็สามารถรับฟังได้หลายแพลตฟอร์มเนื่องจากผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้ทุกอุปกรณ์การรับฟังและยังเป็นช่องทางการเกิดใหม่ของวิทยุออนไลน์ในรูปแบบของพ็อดคาสต์ (podcast) มีการนำเสนอเนื้อหาทันสมัยรับฟังได้ทุกเวลาที่ต้องการและเจาะผู้รับสารเฉพาะกลุ่มมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนักวิชาการสื่อสารที่ระบุว่า ผู้ฟังวิทยุยังมีช่องทางการเสพสื่อได้หลายวิธีเพราะพวกเขาสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้จึงเป็นสาเหตุที่พวกเขาเลือกช่องทางที่เข้าถึงได้รวดเร็วที่สุดและสามารถเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเสพได้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งการกดปุ่มเพื่อหาคลื่นวิทยุอาจไม่ตอบโจทย์อีกต่อไปทุกอย่างควรจบภายในคลิกเดียว (Orlik, 2016; McLeish, and Link, 2016)

แนวคิดข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยส่งผลให้ผู้รับสารยุค 4.0 มีพฤติกรรมการสื่อสารที่เป็นทั้งผู้รับและผู้ส่งสาร เช่นในขณะที่รับฟังวิทยุอยู่นั้นก็สามารถเปิดรับและส่งข้อมูลข่าวสารจากช่องทางการสื่อสารหรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน หากทว่า เนื้อหาบางประการที่มากับโลกออนไลน์นั้นซับซ้อนและยากต่อการควบคุมโดยเฉพาะเนื้อหาจากภัยคุกคามทางเพศหรือการแสวงประโยชน์บนโลกออนไลน์ ซึ่งมีถึงร้อยละ 85 ที่เยาวชนไทยกำลังเผชิญอันตรายอยู่ (Department of Children and Youth, 2018) ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่าเยาวชนยุค 4.0 รับฟังเนื้อหารายการวิทยุเนื้อหาใดบ้าง และเมื่อต้องทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารจะมีการส่งต่อเนื้อหาสาระใดเพื่อพัฒนาชุมชนและพัฒนาศักยภาพของเยาวชนผู้ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย 4.0 ได้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าสาระสำคัญที่ได้รับจากบทความวิจัยนี้เป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้พฤติกรรมการสื่อสารของเยาวชนยุค 4.0 โดยเฉพาะทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ต้องอาศัยการรับฟัง การวิเคราะห์ การประเมิน และการเลือกเนื้อหาการสื่อสารเพื่อส่งต่อ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งที่เยาวชนไทยควรได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่ข่าวสารในชุมชนที่ช่วยสนับสนุนการเป็นพลเมืองที่ดีให้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและ



ผู้อื่น ตลอดจนเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายเพื่อออกแบบเนื้อหารายการวิทยุที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยในลำดับถัดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับและการส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์นิยม (phenomenology) กลุ่มตัวอย่างเป็นสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลที่มีประสบการณ์จัดรายการวิทยุหรือทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเยาวชนในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูล(purposive sampling)จังหวัดละ 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 72 คน จากประชากรที่เป็นสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบล 27 แห่ง ใช้การสนทนากลุ่ม(focus group discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่

- 1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550
- 1.2 ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ พ.ศ.2556
- 1.3 แนวทางการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2560
- 1.4 เอกสารรายงานประจำปีกรมกิจการเด็กและเยาวชน พ.ศ.2562 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่ได้ศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลในภาคสนาม ได้แก่ บทรายการวิทยุของสภาเด็กและเยาวชนที่ได้ทำการศึกษา การสังเกตการณ์จัดรายการวิทยุและการไลฟ์สดทางเฟซบุ๊กเพจของสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง บางส่วนประกอบกันอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยมีการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นเยาวชนช่วงอายุ 15-18 ปี ร่วมกับการคัดเลือกแบบเจาะจงจากประชากรที่เป็นสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลจำนวน 27 แห่งในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยมีกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้แนะนำผู้ให้ข้อมูลโดยพิจารณาจากประสบการณ์การจัดรายการวิทยุหรือการทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเยาวชนในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

- 3.1 สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร จัดรายการดีเจทีน และ



สร้างสรรค์เพลงน้อยหุ่นกระบอก

3.2 สภาเด็กและเยาวชนตำบลคอรั้ม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จัดรายการเพื่อนใจวัยทีน

3.3 สภาเด็กและเยาวชนตำบลเทพนคร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จัดกิจกรรมสื่อพื้นบ้าน
อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไม่ท้องก่อนเรียน

3.4 สภาเด็กและเยาวชนตำบลมหาโพธิ์ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ จัดรายการเสียงตาม
สาย และภาพยนตร์สั้นเรื่องใช้ชีวิตอย่างไรไม่ให้เสี่ยง

3.5 สภาเด็กและเยาวชนตำบลปากดุก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดรายการวัยใสใส่ใจ
ชุมชน

3.6 สภาเด็กและเยาวชนตำบลในเมือง จังหวัดตาก จัดรายการไลฟ์สดทางเฟซบุ๊กเพจ
enjoy teen

3.7 สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านกลาง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จัดรายการเสียงตาม
สายในโรงเรียนชื่อรายการ teen with safe sex

3.8 สภาเด็กและเยาวชนตำบลเกาะเทโพ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี จัดรายการลูกอุทัยหัวใจ
รักษบ้านเกิด ออกอากาศสถานีวิทยุชุมชน 934 สำนักงานพัฒนาภาค 1 เอฟเอ็ม 99.75 เมกะเฮิร์ต

3.9 สภาเด็กและเยาวชนตำบลปากแฝก อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย ผลิตหนังสือ
ตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

4.1 แนวคำถามการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีดังนี้ ท่านคิดว่าในยุคปัจจุบันมีรายการวิทยุหรือ
สื่อเสียงในลักษณะอื่น ๆ ที่ท่านสนใจรับฟังมากน้อยเพียงใดและมีช่องทางใดบ้าง? ประเด็นหรือเนื้อหาใดบ้างที่ท่าน
ให้ความสนใจในยุคปัจจุบัน? จากการที่ท่านเป็นคณะทำงานสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในระยะเวลาปีที่ผ่านมา
มาท่านนำเสนอเนื้อหาใดบ้างและใครเป็นผู้กำหนดเนื้อหาการนำเสนอแต่ละครั้ง? ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหาและ
อุปสรรคในการผลิตรายการวิทยุสำหรับเยาวชน? บทวิทยุคร่าว ๆ ที่ท่านอยากผลิตเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด?

4.2 แบบบันทึกประเด็นต่าง ๆ จากการสนทนากลุ่ม และ

4.3 จากการศึกษาเอกสารข้อมูล รวมถึงการสังเกตการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวิทยุของ
สภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดย
กำหนดให้มีเยาวชนสนทนากลุ่มจังหวัดละ 8 คน รวมจำนวนเยาวชนที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 72 คน มี
ขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษาการรับและการส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0 ช่วงเวลาทำการเก็บข้อมูล
ตั้งแต่เดือนมกราคม-มิถุนายน 2563



ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มี 6 ขั้นตอน ได้แก่

6.1 การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ โดยการถอดความข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาจัดหมวดหมู่

6.2 อ่านจับใจความเนื้อหา

6.3 การให้รหัสข้อมูล เป็นการคัดสรรข้อมูลที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์

6.4 กำหนดสาระและคำอธิบาย

6.5 เขียนบรรยายเชิงคุณภาพ

6.6 การตีความข้อมูล ผู้วิจัยตีความโดยใช้กรอบแนวคิดปรากฏการณ์นิยมมุ่งเน้นประสบการณ์และการให้ความหมายในแบบผู้ให้ข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้เพิ่มความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(data triangulation)ได้เทียบเคียงข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การศึกษาเอกสาร และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมการจัดรายการวิทยุของเยาวชนโดยผู้วิจัยสังเกตอยู่ภายนอกห้องและเปิดรับฟังจากเพซบุ๊กเพจประกอบกันเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในส่วนเนื้อหาซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันสามแหล่งข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยการรับรู้และส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0 ซึ่งได้นำเสนอสาระสำคัญในลำดับถัดไป

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการรับและส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0 มีข้อค้นพบที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ เนื้อหารายการที่เยาวชนเลือกรับฟังในฐานะผู้รับสาร และ เนื้อหารายการที่เยาวชนส่งต่อผ่านรายการวิทยุในฐานะผู้ส่งสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เนื้อหารายการที่เยาวชนเลือกรับฟังในฐานะผู้รับสาร ข้อมูลการศึกษาพบว่าเยาวชนเปิดรับฟังเนื้อหารายการจากวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น โดยเปิดรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) สถานีวิทยุองค์การสื่อสารมวลชน(อสมท.) วิทยุชุมชน และหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายของชุมชนที่มีอยู่ และเปิดรับฟังรายการออนไลน์ มีเนื้อหา ดังนี้

1.1 เนื้อหาเชิงสาระ(fiction) ได้แก่

1.1.1 ข่าวท้องถิ่นและข่าวส่วนกลาง จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยโดยทำการ



ถ่ายทอดสัญญาณมาที่หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายประจำตำบลในช่วงเวลา 06.00-07.00 น. ซึ่งเนื้อหาข่าวท้องถิ่นและข่าวส่วนกลางทำให้เยาวชนเท่าทันกระแสสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันแบบสดใหม่และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชน

1.1.2 เนื้อหาเรื่องเพศศึกษา จากข้อมูลการสนทนากลุ่มพบว่าเยาวชนเปิดรับเนื้อหารายการเรื่องเพศศึกษาเนื่องจากเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจ อีกทั้งในพื้นที่ของเยาวชนผู้ให้ข้อมูลยังประสบปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นด้วย ทั้งนี้ เยาวชนจะเลือกรับฟังเนื้อหาเรื่องเพศผ่านสื่อออนไลน์จากทางเฟซบุ๊กเพจ ทางเว็บไซต์ รายการ โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่องเพศที่มีการพูดคุยอย่างตรงไปตรงมาโดย อาทิ รายการหิ้ง เหลา เปา ตัว เป็นรายการให้คำปรึกษาเรื่องเพศจากผู้เชี่ยวชาญ รายการคลับฟรายเดย์ เป็นรายการที่ให้แก่คิดและมุมมองของความรักมีผู้ดำเนินรายการพูดคุยให้คำปรึกษาซึ่งส่วนมากเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเมื่อรับฟังแล้วสามารถนำคำปรึกษาเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางสำหรับตนเองได้ รายการพุทธอล์คพุทธโธ เยาวชนชอบฟังเนื้อหาเชิงประสบการณ์ความรักจากคนที่โทรเข้ามาในรายการเพื่อปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับมือที่สาม ปัญหาครอบครัว พ่อแม่ และปัญหาโรคภัยไข้เจ็บเกี่ยวกับเรื่องเพศ อย่างไรก็ตาม เยาวชนชื่นชอบผู้ดำเนินรายการทั้งสามรายการข้างต้นซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดที่ทรงอิทธิพลกับวัยรุ่นยุค 4.0

1.1.3 เนื้อหาความรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้
ด้านสังคม เป็นเนื้อหาที่มีการนำเสนอในเรื่องผลกระทบต่อสังคมและคนในชุมชนโดยเฉพาะกับเยาวชนในพื้นที่ ได้แก่ เนื้อหาที่นำเสนอปัญหาเด็กแว้น ปัญหาเด็กติดเกมส์ ปัญหาการใช้ความรุนแรง และปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่าในพื้นที่ของตนเองนั้นมีเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวเนื่องจากเพื่อนชวน ชอบความสนุกสนาน อยากทำอะไรก็ทำเต็มที่ ไม่ได้นึกถึงพ่อแม่คนที่อยู่ข้างหลัง ความดีและไม่ดี ทำเพื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับหรือเพื่อให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม การรับรู้เนื้อหาด้านสังคมที่มากขึ้นจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจการใช้ชีวิตที่ถูกต้องและเท่าทันให้กับเยาวชนได้

ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเนื้อหาที่เยาวชนให้ความสนใจตามบริบทในแต่ละพื้นที่ จากข้อมูล การศึกษาพบว่าบางจังหวัดที่มีการเผาอ้อยเนื่องจากมีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่หลายแห่งในพื้นที่ เยาวชนจะเปิดรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับฝุ่นละอองและค่า PM2.5 มากที่สุด นอกจากนี้ ในบางพื้นที่การศึกษาเยาวชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเนื้อหาเรื่องไฟป่าเนื่องจากการทิ้งขยะในชุมชนที่มากเกินไป

ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม เป็นเนื้อหาที่เยาวชนส่วนใหญ่ระบุว่าช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ช่วยเติมเต็มหรือลดช่องว่างความเป็นเมืองกับต่างจังหวัดได้ โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพให้กับเยาวชนที่กำลังศึกษาช่วงมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเยาวชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโอกาสการเข้าถึงแหล่งความรู้ของเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเมืองและอาศัยอยู่ต่างจังหวัดยังขาดดุลยภาพจึงมีความสนใจรับฟังเนื้อหาแนะแนวการศึกษาจาก YouTube และเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ในรายวิชาเรียนไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ เยาวชนยังให้ความสนใจเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวกับสารคดีสัตว์โลก เนื้อหา



เกี่ยวกับกีฬา เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมทั้ง 4 ภูมิภาคของประเทศไทย การรับรู้เนื้อหาดังกล่าวส่งผลให้เยาวชนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น อาทิ งานแห่ตรุษจีนของอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจกว่า 100 ปี งานแห่เทียนเข้าพรรษาของอุทัยธานี งานแข่งเรือยาวของจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น และหากนำวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาคมาบูรณาการร่วมกันอาจเกิดวัฒนธรรมใหม่ในโลกใบเดิมนี้นี้ เยาวชนจึงมองว่าเนื้อหาทางวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้

1.2 เนื้อหาเชิงบันเทิง(non fiction) กลุ่มเยาวชนจะมีโอกาสรับฟังรายการวิทยุอีกครั้งเมื่อกลับจากโรงเรียนในช่วงเวลา 16.00-18.00 น. โดยเปิดรับฟังจากสถานีวิทยุองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยและสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่ หรือรับฟังการถ่ายทอดการจัดรายการสดทางเฟซบุ๊กเพจ เนื้อหารายการที่รับฟังส่วนใหญ่คือ เพลงตามสมัยนิยมและเพลงลูกทุ่งเพื่อความผ่อนคลายเพลิดเพลินใจ ซึ่งรายการเพลงส่วนใหญ่จะมีการโฆษณาสินค้าในท้องถิ่นควบคู่กันด้วย อีกทั้งเยาวชนยังสนใจรับฟังเรื่องเล่าแนวสยองขวัญจากสื่อออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์รายการ เช่นรายการเดอะช็อค ซึ่งมีเนื้อหาสนุกสนานช่วยสร้างจินตนาการที่น่าตื่นเต้นจากเสียงพูด เสียงดนตรี และเสียงประกอบ สำหรับการเข้าถึงข้อมูลความบันเทิงดังกล่าวข้างต้น เยาวชนนิยมพิมพ์คำสำคัญ(keyword) เพื่อค้นหาเพลงและรายการบันเทิงอื่น ๆ ที่ต้องการรับฟังในขณะนั้นจากโปรแกรม Google Search เป็นหลัก

2. เนื้อหารายการที่เยาวชนส่งต่อผ่านรายการวิทยุในฐานะผู้ส่งสาร สภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลได้ทำหน้าที่เสมือนเป็นนักสื่อสารชุมชนจัดรายการวิทยุเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและกระตุ้นเตือนให้เยาวชนเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยใช้หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ร่วมกับ เฟซบุ๊กเพจของสภาเด็กและเยาวชนแต่ละแห่งเป็นช่องทางการเผยแพร่หลัก โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น และ เนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในชุมชนดังนี้

2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น จากข้อมูลการสนทนากลุ่มเยาวชนในฐานะผู้ส่งสารมีการส่งต่อเนื้อหารายการเกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นในชุมชนโดยเฉพาะปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรซึ่งปรากฏให้เห็นในทุกพื้นที่การศึกษา โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เหมือนกันอยู่หลายประเด็น อาทิ วิธีการปฏิเสธเมื่ออยู่ในสถานการณ์คับขัน ครอบครัวยุคกับการพูดคุยเรื่องเพศ เพศสภาพและเพศวิถี การรับประทานยาคุมกำเนิด การใส่ถุงยางอนามัย ทั้งนี้ เยาวชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารด้านสุขภาวะเรื่องเพศของวัยรุ่นว่าไม่ควรสื่อสารแบบอ้อมค้อม ต้องสื่อสารให้ตรงประเด็น ใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายและไม่ดูน่าเกลียดจนเกินไป โดยในช่วงแรกของรายการเยาวชนจะพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติให้ผู้ใหญ่ในชุมชนรับรู้ก่อนว่าเรื่องเพศในวัยรุ่นเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ สถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนหรือให้ความรู้กับลูกหลาน ซึ่งจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตและรับมือกับเรื่องเพศได้อย่างถูกวิธี ในทางตรงกันข้าม หากพ่อแม่ผู้ปกครองปิดกั้นการรับรู้ อาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในอนาคตได้ ทั้งนี้ เนื้อหาดังกล่าว สภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลแต่ละแห่งได้มีการประสานข้อมูลกันผ่านเครือข่ายเยาวชน DJ TEEN ทั่วประเทศ มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ

3. การเตรียมบทรายการ จากข้อมูลการศึกษาสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่างนิยมเตรียมบทรายการแบบแสดงเค้าโครงคร่าว ๆ (rundown sheet) โดยกำหนดการนำเสนอเป็นช่วง ๆ ว่าจะพูดเนื้อหาใดในช่วงต้น ช่วงกลาง หรือช่วงท้ายของรายการ โดยเยาวชนจะทำความเข้าใจกับ



เนื้อหาข้อมูลที่ได้สืบค้นมาก่อนและใช้วิธีการพูดแบบเล่า(มุขปาฐะ)เพื่อลดทอนความเป็นภาษาเขียนที่อาจดูเป็นวิชาการลงไป และในแต่ละช่วงอาจจะเล่าจากประสบการณ์ ให้ข้อคิดและมุมมองของเยาวชนผู้ดำเนินรายการเอง

4. การเตรียมเปิดเพลงในรายการ สภาเด็กและเยาวชนเลือกเปิดเพลงหลายประเภทตามความสนใจของผู้ฟังชุมชน ได้แก่ เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริงตามยุคสมัย และเพลงลูกกรุง รวมทั้งยังได้สร้างสรรค์เพลงพื้นบ้านขึ้นเอง โดยเปิดคละกันไปในรายการ เพราะหากมีแต่เพลงตามยุคสมัยของวัยรุ่นเพียงอย่างเดียว ผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุจะไม่สนใจรับฟังเนื่องจากไม่คุ้นเคยในจังหวะดนตรี หากทว่า มีเพลงลูกทุ่งเพียงอย่างเดียว ก็ไม่ใช่แนวเพลงที่เยาวชนชื่นชอบและอาจจะนำไปสู่การไม่สนใจรับฟังหรือให้ความร่วมมือใด ๆ อย่างไรก็ดี จากการสังเกตบทรายการวิทยุและการจัดรายการของสภาเด็กและเยาวชนบางพื้นที่ พบว่า เยาวชนได้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงฉ่อยแล้วนำมาเปิดในรายการโดยดัดแปลงเนื้อหาตามหัวข้อที่กล่าวถึงเพื่อเพิ่มความสุขสนุกสนาน ได้แก่

4.1 เพลงฉ่อยที่สะท้อนเพศสภาพและเพศวิถีของเยาวชน มีเนื้อหา ดังนี้

เอิงเอย วันนี้เล่าเรื่องทอมไม่ยอมเป็นหญิง ทั้งที่ความจริงก็ไม่ใช่ผู้ชาย จีบหญิงเอามาเป็นเมีย ไม่รู้เขาได้เสียกันแบบไหน พวกทอมนะโชคดีเพราะพวกนี้ชอบดนตรีไทย บางทีทอมก็เสียทำกินเหล้าเมายาเสียทำผู้ชาย ที่เจ็บช้ำไปกว่านั้นผู้ชายเอาแคมแล้วก็ผ่านไป นี่แหละปัญหาสังคม เกิดอารมณ์เกิดท้องเกิดไส้ โชคดีที่ทอมเรียนรู้ฟังเรื่องราวอยู่ดีเจตนาใจ รู้จักวิธีป้องกันไม่หุนหันเหินทางแก้ไข สาวทอมมีบทเรียน รักแล้วเอาเจียนสุดจะจำไว้ รู้จักวิธีป้องกันรักผูกพันต้องห้ามใจ เด็กหญิงแม่จะไม่มีปัญหาเหล่านี้จะหมดไป *เอฮา*

(Nong Sano District Child and Youth Council in Phichit Province, radio script, 2020)

4.2 เพลงฉ่อยเพื่อนสอนเพื่อน ป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีเนื้อหา ดังนี้

เอิงเอย วันนี้จะว่าเพลงฉ่อยสอนเยาวชน อันเป็นบุคคลอนาคตประเทศไทย จะว่าเป็นเด็กมันก็ไม่ใช่ว่ามัน ไม่ใช่ผู้ใหญ่ สามัญสำนึกก็ยังไม่ลึกซึ้ง ยังเข้าไม่ถึงรสพระธรรมได้ เรื่องการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญ เรื่องเพศสัมพันธ์ควรยับยั้งเอาไว้ ยังไม่ถึงเวลา ช้า ๆ ไว้ก่อนฉันท้ออ่อนนอน ฟังก่อนได้ไหม นี่วัยเจริญพันธุ์นั้นสำคัญนัก ยังไม่ประจักษ์กระจ่างใจ ต้องปกครองตัวเอง ความเกรงกลัว อย่าคิดไปมั่ว มันเหมาะสมไหม อย่าชิงสุกก่อนห่าม มันไม่งามนะเธอ ถ้าท้องโตเบอเรอ อายเขาแทบตาย *เอฮา*

(Khorum District Child and Youth Council in Uttaradit Province, radio script, 2020)

ข้อค้นพบข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เยาวชนในฐานะผู้รับสารเปิดฟังเนื้อหาเชิงสาระและความบันเทิงจากสื่อท้องถิ่นและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้รู้เท่าทันกระแสสังคมและเพื่อความเพลิดเพลินใจ อย่างไรก็ดี เมื่อเยาวชนอยู่ในฐานะเป็นผู้ส่งสารต้องจัดรายการวิทยุ เยาวชนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ความแตกต่างของผู้รับสารในชุมชน จึงได้วางแผนเนื้อหาให้เป็นไปตามผังรายการและแหล่งข้อมูลในชุมชนก่อนนำมาเขียนเป็นบทรายการ รวมทั้งการเลือกเพลงในรายการให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้ฟังที่มีช่วงวัยต่างกัน โดยมีการวางลำดับเค้าโครงเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ โดยช่วงต้นรายการจะทักทายคนฟัง แนะนำตัวเองและเนื้อหาที่จะประชาสัมพันธ์ชุมชน แล้วเปิดเพลงทันสมัยสำหรับวัยรุ่น เมื่อเริ่มเข้าสู่ช่วงกลางรายการ เยาวชนมุ่งเน้นการพูดคุยอย่างเป็นกันเองโดยจดจำ



แบบอย่างมาจากการที่ได้รับฟังรายการต่าง ๆ ประกอบการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลในพื้นที่ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว หมอลำอีสาน เพลงลูกกรุงหรือเพลงลูกทุ่งก็นิยมเปิดในช่วงนี้ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ และช่วงท้ายรายการจึงจะสรุปเนื้อหา ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมการสื่อสารของเยาวชนที่เกิดจากการรับฟังเนื้อหา เพื่อส่งต่อในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสารที่แยกขาดจากกันไม่ได้ เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

องค์ความรู้ใหม่



แผนภาพ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อวิทยุของเยาวชนในฐานะผู้รับสารและผู้ส่งสาร

จากแผนภาพ อธิบายได้ว่าการรับและส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนเป็นทั้งกระบวนการ(process) และผลลัพธ์(outcome) แสดงให้เห็นพฤติกรรมการสื่อสารของเยาวชนในการใช้สื่อวิทยุเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชน โดยเป็นไปตามกระบวนการสื่อสารที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้ สภากาแฟและเยาวชนในฐานะผู้รับสารจะรับฟังเนื้อหาข่าวสารจากส่วนกลางและท้องถิ่นเพื่อความเท่าทันกระแสสังคม และรับฟังความบันเทิงจากสื่อออนไลน์ ในขณะที่เมื่อมีฐานะเป็นผู้ส่งสารเยาวชนจะเลือกเนื้อหาและช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องเหมาะสมกับผู้ฟังในชุมชนซึ่งมีช่วงวัยและความสนใจที่แตกต่างกัน ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ชุมชน และเพลงพื้นบ้าน โดยมีการไลฟ์สดผ่านสื่อสังคมควบคู่กันไป ซึ่งผลลัพธ์ขององค์ความรู้ที่ได้สะท้อนให้เห็นคุณค่าทางวิชาการในหลายมิติ ดังนี้

1. การรับฟังเนื้อหาที่เยาวชนสนใจเป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในฐานะนักสื่อสารชุมชน
2. การส่งต่อเนื้อหาในชุมชนก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

(Sense of belonging)



3. คุณค่าของสื่อวิทยุยังคงนำมาใช้เป็นเครื่องมือการสื่อสารของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ดังนั้น กระบวนการรับและส่งต่อเนื้อหาของเยาวชนข้างต้นนี้ จึงสามารถใช้เป็นแนวทางการสื่อสารให้กับสภาเด็กและเยาวชนในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนคุณภาพต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรับฟังเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนในยุค 4.0 ได้ให้ความสนใจเนื้อหาเชิงสาระและบันเทิง กล่าวคือ เนื้อหาเชิงสาระ ประกอบด้วย เนื้อหาข่าวสารจากส่วนกลางและข่าวท้องถิ่น สำหรับเนื้อหาเรื่องเพศ เนื้อหาความรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษาและวัฒนธรรมนั้น เยาวชนรับฟังจากสื่อออนไลน์โดยมีเนื้อหาเชิงบันเทิงที่เยาวชนสนใจ ประกอบด้วย เพลงทันสมัยและเรื่องเล่าสยองขวัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกรับของ Severin, and Tankard (2010); West, and Turner (2007) ที่กล่าวว่าคนเราไม่สามารถรับฟังเนื้อหาต่าง ๆ รอบตัวได้ทั้งหมดแต่จะเลือกรับเพียงบางเรื่องที่ตนเองสนใจเท่านั้น เนื่องจากการรับฟังเป็นกระบวนการตีความเนื้อหาหรือข้อความต่าง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์สัมผัสทั้งห้าซึ่งเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง 2 ลักษณะ ได้แก่ อิทธิพลเชิงโครงสร้างของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพร่างกายหรือความสามารถทางกายภาพของบุคคลต่อสิ่งเร้า และอิทธิพลทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลที่สร้างการรับรู้ให้แตกต่างกัน ได้แก่ ประสบการณ์เดิม (past experiences) ความคาดหวัง (expectations) แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ (motivation) สภาวะจิตใจและอารมณ์ (moods) และทัศนคติ (attitude) ดังนั้น การรับฟังเนื้อหารายการวิทยุจึงเป็นกระบวนการเลือกรับ (selective perception) ที่ส่งผลให้บุคคลมีการตอบสนองต่อเนื้อหาสารแตกต่างกันเพราะมีการตีความต่างกัน

การส่งต่อเนื้อหารายการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0 เมื่อเยาวชนมีฐานะเป็นผู้ส่งสาร เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น และ เนื้อหาข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ในชุมชน เป็นเนื้อหาที่เยาวชนเลือกส่งต่อในรายการวิทยุ ซึ่งในการส่งต่อเนื้อหาดังกล่าวนั้น เป็นไปตามผังรายการ แหล่งข้อมูล บทรายการ และเพลงในรายการที่ผู้รับสารในชุมชนให้ความสนใจประกอบด้วยเพลงสมัยนิยม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง และเพลงพื้นบ้าน เนื่องจากผู้รับสารในชุมชนมีช่วงวัยและความสนใจที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การเลือกเนื้อหาที่จะส่งต่อมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้รับสารตามลักษณะประชากรศาสตร์ (demographics) และ ตามลักษณะทางจิตวิทยา (psychographic) ของ Ratanasimakul (2012) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากรศาสตร์ คนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์คล้ายคลึงกันเช่นคนในวัยเดียวกันน่าจะมีพฤติกรรมการสื่อสารที่คล้ายคลึงกันด้วย ในทางตรงกันข้ามคนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันก็ย่อมจะมีพฤติกรรมการสื่อสารแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ ยังมีลักษณะที่อยู่ภายในจิตใจของผู้รับสารซึ่งจำเป็นต้องวิเคราะห์ร่วมกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพราะการนำเสนอเนื้อหารายการทางสื่อวิทยุ นั้น บางครั้งความชอบหรือความสนใจของมนุษย์อาจจะมีอิทธิพลต่อการเลือกเนื้อหา มากกว่าอิทธิพลที่เกิดจากลักษณะ



ทางประชากรศาสตร์ ทั้งนี้ ผู้ส่งสารสามารถวิเคราะห์ผู้รับสารจากลักษณะทั้งสองประการได้โดยใช้วิธีเอาใจเขามาใส่ใจเรา กล่าวคือ นำเอาความชอบหรือความสนใจของตนเองไปคิดเทียบเคียงว่าหากเป็นคนอื่นจะรู้สึกหรือคิดเห็นอย่างไร ซึ่งอาจจะรู้สึกหรือคิดแตกต่างกับตนเองก็เป็นได้ เพราะบางครั้งความชอบส่วนตัวอาจจะไม่ได้หมายความว่าส่วนใหญ่จะชอบด้วย

สรุป

การรับและส่งต่อเนื้อหาการวิทยุของเยาวชนยุค 4.0 ฐานคิดสำคัญในฐานะผู้รับสาร คือ เยาวชนมีการเลือกรับและตีความเนื้อหาตามความเข้าใจและประสบการณ์ของตนเอง โดยเยาวชนรับฟังเนื้อหาการวิทยุท้องถิ่นและส่วนกลางทั้งในเชิงสาระและบันเทิง สำหรับฐานคิดสำคัญของการส่งต่อเนื้อหาในฐานะผู้ส่งสาร คือ เยาวชนได้คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้รับสารในชุมชน จึงต้องอาศัยเนื้อหาที่ได้รับการกลั่นกรองหรือตีความแล้วนำมาส่งต่อ ทั้งนี้ นอกจากเยาวชนจะเป็นผู้คัดกรองสารเองด้วยตนเองแล้ว ยังมีแหล่งข้อมูลเชิงเอกสารและสื่อบุคคลในชุมชนมาช่วยคัดกรองข้อมูลข่าวสารอีกทางหนึ่งเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้การส่งต่อสาร โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหาในพื้นที่ เช่น เนื้อหาที่ต้องการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือ เนื้อหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น ในมิตินี้ด้านหนึ่งพิจารณาได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารอย่างสันติที่มุ่งเน้นการสื่อสารความรู้สึกและความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ พร้อมกับการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ทำการสื่อสารและหากเป็นการสื่อสารความรู้เรื่องเพศด้วยแล้วจะเป็นเสมือนความรุนแรงทันทีหากเราไม่สามารถสื่อสารได้อย่างจริงใจและได้ประโยชน์ ดังนั้น การจัดการวิทยุของเยาวชนซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือเพื่อนคือลูกหลานของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ความสัมพันธ์กับคนในชุมชนด้วยการสื่อสารก่อนการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการสื่อสารอย่างสันติ(non-violence communication) ที่ใส่ใจกับความต้องการของผู้รับสารในชุมชนผ่านการพูดคุยกันในรายการวิทยุและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ นับเป็นการเรียนรู้ของเยาวชนต่อการเป็นนักสื่อสารชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสนับสนุนให้เยาวชนจัดการเสียงตามสายในชุมชน ควรพัฒนาศักยภาพเยาวชนทั้งในด้านการรับฟังที่เท่าทันข่าวสารและด้านเทคนิคการนำเสนอรายการให้น่าสนใจควบคู่กันไปเพื่อให้เป็นนักสื่อสารชุมชนที่มีคุณภาพ

1.2 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นับเป็นหน่วยงาน



หลักในการส่งเสริมเยาวชนให้ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 สามารถนำรูปแบบการส่งต่อเนื้อหาการตั้งครม.ในวัยรุ่นซึ่งต้องอาศัยกลวิธีการพูดแบบมุขปาฐะ การพูดคุยตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อมร่วมกับการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหา และการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเพลงพื้นบ้าน มาใช้เป็นแนวทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพภายใต้บริบทของแต่ละพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในประเด็นการสะท้อนกลับ(feedback)ของผู้รับสารในชุมชนที่มีความแตกต่างกันทางลักษณะประชากรศาสตร์และลักษณะทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาการวิพากษ์ของสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบลเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้พัฒนารายการต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยในประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ(media literacy)ของเยาวชนยุค 4.0 โดยเฉพาะการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

References

- Chiawwitkan, K. (2020). *Full research report, Formats and Contents of Radio Programs for Youth in the 4.0 era*. Faculty of Business, Economics and Communication: Naresuan University.
- Chiawwitkan, K., & Khumsuphan, T. (2015). Communication needs of the recipients of the digital native. *Business administration journal*, 10(1), 112-119.
- Department of Children and Youth., & Ministry of Social Development and Human Security. (2018). *Guidelines for establishing a juvenile council according to the National Child and Youth Development Act B.E. 2007 and amended (Version 2) B.E. 2560*. Retrieved June 29, 2020, from https://dcy.go.th/webnew/upload/knowledge/th_201703081952271.pdf
- Khorum District Child and Youth Council in Uttaradit Province. (2020). *radio script*, February 20.
- Nong Sano District Child and Youth Council in Phichit Province. (2020), *radio script*, February 20.
- Maesincee, S. (2016). *The role of modern media in Thailand.4.0*. Retrieved June 29, 2020, from https://www.isranews.org/main-thaireform/51766-thailand-4-0_51766.html
- McLeish, R., & Link, J. (2016). *Radio Production*. (sixth edition). New York: Focal Press.
- Office of the Council of State. (2007). *National Child and Youth Development Act*



2007. Retrieved June 30, 2020, from
http://dcy.go.th/webnew/upload/laws/law_th_20171906155215_1.pdf
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). *Economic and Social Development Plan National edition 12 (2017-2021)*. Retrieved June 29, 2020, from Bangkok. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9640
- Orlik, P. B. (2016). *Media Criticism in a Digital Age Professional and Consumer Considerations*. New York: Routledge.
- Ratanasimakul, K. (2012). *Principles of writing radio and television broadcasts*. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.
- Royal Thai Government Gazette. (2013). *Announcement of the Broadcasting Commission National television and telecommunications businesses: Rules for Program Schedule for Radio or Television Broadcasting Services 2013*. Retrieved June 30, 2020, from <http://www.nbtc.go.th/getattachment/Business/>
- Severin, W.J., & Tankard, J. W. (2010). *Communication Theories: Origins, Method, and Uses in the Mass Media*. (fifth edition). United States: Pearson.
- United Nations. (2013). *Definition of Youth*. Retrieved June 29, 2020, from <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>
- West, R., & Turner, L.H. (2007). *Introducing communication theory analysis and application*. (third edition). New York: McGraw-Hill.